

Asia

Valtioneuvoston selvitys: Euroopan unionin komission julkinen kuuleminen kustantajien asemasta tekijänoikeuden arvoketjussa sekä ns. panorama-poikkeuksesta

Kokous

U/E/UTP-tunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Komissio on aloittanut julkisen kuulemisen kustantajien asemasta tekijänoikeuden arvoketjussa sekä ns. panorama-rajoituksesta 23.3.2016.

Kuuleminen liittyy komission suunnitelmiin tekijänoikeuden modernisoinnista digitaalisilla sisämarkkinoilla. Komissio tulee tekemään mahdolliset lainsäädäntöehdotukset kuulemisen pohjalta osana tekijänoikeutta koskevaa direktiiviehdotusta syksyllä 2016.

Aikaa julkisen kuulemisen vastaamiseen on 15.6.2016 asti.

Suomen kanta

Vastauksena komission julkiseen kuulemiseen kustantajien lähioikeussuojasta Suomi täydentäisi tekijänoikeuden modernisointia koskevat näkemyksensä seuraavasti:

Suomi ei kannata erillisen lähioikeussuojan perustamista kustantajille. Sen sijaan pitäisi pyrkiä löytämään vaihtoehtoisia keinoja, joilla kustantajien perustellut intressit turvattaisiin. Lähtökohtana pitäisi edelleen olla se, että kustantajat toimivat heille siirrettyjen oikeuksien varassa. Suomi katsoo, että sisämarkkinoilla pikemminkin tulisi vähentää kuin lisätä oikeuksien pirstaloitumista.

Erityisen haitallisena Suomi pitää tekijänoikeudellisen suojan ulottamista toimintaan, joka nykyisellään jää tekijän yksinoikeuden ulkopuolelle. Kuten Saksan ja Espanjan lähioikeussuojaan liittyvät kokeilut ovat osoittaneet, voi yksinoikeuksien ulottaminen tekijänoikeutta täydentäviin markkinoihin, kuten uutiskoontipalveluihin tai hakukoneisiin, pikemminkin aiheuttaa haittaa sisällön arvonmuodostukselle. Suomi katsoo myös, että lähioikeussuojan perustaminen kustantajille olisi ristiriidassa pyrkimyksille ja tarpeelle vahvistaa tekijöiden asemaa suhteessa kaupallisiin hyödyntäjiin. Lähioikeudella voisi olla myös kielteisiä vaikutuksia mahdollisuuksiin edistää tieteen avoimuutta, tiedonlouhintaa ja tieteellisten kirjoitusten saatavuutta.

Pääasiallinen sisältö

Komission julkinen kuuleminen käsittelee kahta asiaa: uuden lähioikeussuojan perustamista kustantajille sekä uuden tekijänoikeuden rajoituksen perustamista, joka sallisi julkisille paikoille sijoitettujen teosten, kuten rakennusten ja patsaiden, valokuvaamisen ja valokuvien julkaisemisen (ns. panorama-poikkeus). Suomessa tekijänoikeuslaki (25 a §) sisältää jo ns. panorama-poikkeusta vastaavan säännöksen.

Kysely on suunnattu suurelle määrälle sidosryhmiä, mm. jäsenvaltioille ja julkisille viranomaisille, kirjasto-, museo- ja arkistosektorille, opetus- ja tutkimussektorille, tekijänoikeuden ja lähioikeuksien haltijoille, kustannuslalle, mainostajille sekä erilaisille internetissä toimiville palveluille kuten sosiaalisen median palveluille, hakumootoreille ja sisällönkoontipalveluille.

Kustantajien lähioikeussuojaan liittyen komissio toteaa, että se haluaa kerätä näkemyksiä siitä, millaisia ongelmia digitaalisessa ympäristössä aiheutuu sanoma-, aikakauslehti- ja kirjakustantajille sekä tieteellisille kustantajille siitä syystä, että ne eivät pysty lisensoimaan julkaisemiaan sisältöjä tai keräämään niiden käytöstä maksua. Erityisesti komissio haluaa selvittää mahdollisen uuden lähioikeussuojan vaikutuksia kustannusalan arvoketjuun, kuluttajiin ja kansalaisiin sekä luoville aloille.

Suomessa kustantajat toimivat tekijöiltä siirtyneiden oikeuksien varassa. Oikeudet siirtyvät yleensä nimenomaisten sopimusten nojalla. Lisäksi työnantajalla on katsottu olevan oikeus hyödyntää työsuhteen puitteissa valmistettuja teoksia tavanomaisessa toiminnassaan (ns. työsuhtetekijänoikeus). Kirjankustannuslalla oikeuksista sovitaan kustannussopimuksissa, lehtikustannuslalla työsuopimuksissa tai työehtosopimuksissa. Suomessa ei ole kustantajien omaa tekijänoikeuden lähioikeussuojaa. Myöskään Maailman henkisen omaisuuden järjestön WIPO:n sopimukseen ei sisälly lähioikeussuojaa kustantajille.

Suomessa on viimeisen vuosikymmenen aikana selvitetty sekä tarvetta sisällyttää ns. työsuhtetekijänoikeutta koskeva säännös tekijänoikeuslakiin että tarvetta säätää kustantajien erillisestä oikeudesta määrätä julkaisemistaan teoksista linkittämällä niihin uutiskoontisivustoilta. Kummassakaan tapauksessa ei ole pidetty tarpeellisena ryhtyä toimenpiteisiin. Sen sijaan Saksassa ja Espanjassa on otettu käyttöön suppea kustantajien lähioikeussuoja, joka on antanut kustantajille oikeuden kieltää uutiskoontisivustoja linkittämästä kustantajan julkaisemaan aineistoon. Lähioikeussuoja ei ole johtanut toivottuihin tuloksiin ja on pikemminkin osoittautunut haitalliseksi erityisesti pienille kustantajille.

Kustannusala, kuten moni muukin perinteisen median ala, elää murroksessa, jossa se joutuu asemoitumaan uudelleen. Kysymys kustantajien lähioikeudesta näyttää aktualisoituneen mainosmarkkinoiden murroksen johdosta. Kustantajien ahdinkoa ei kuitenkaan valtioneuvoston arvion mukaan voida lievittää ulottamalla tekijänoikeuden suoja tekijänoikeusmarkkinoita täydentäviin markkinoihin. Sen sijaan pitäisi pyrkiä löytämään keinot edistää kustannustoimialan ekosysteemin kehittymistä niin, että se nykyistä paremmin kykenee tarjoamaan kuluttajia kiinnostavia sisältöjä ja palveluita, mikä edistäisi sen kilpailukykyä myös mainosmarkkinoilla.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely**Käsittely Euroopan parlamentissa****Kansallinen valmistelu**

Kirjallinen lausuntokierros 13.5.-20.5.2016

Kuulemistilaisuus 6.6.2016

Sisämarkkinajaosto, kirjallinen menettely 7.6.-10.6.2016

Eduskuntakäsittely**Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema**

Tekijänoikeuden rajoitus, joka mahdollistaa julkisilla paikoilla olevien teosten valokuvaamisen ja käyttämisen, sisältyy tekijänoikeuslain 25 a §:ään.

Tekijänoikeus kuuluu valtakunnan lainsäädäntövaltaan suhteessa Ahvenanmaahan.

Taloudelliset vaikutukset

Ei vaikutuksia Suomen tai EU:n budjettiin.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät**Asiakirjat**

EU:n komission kuulemisasiakirja "Public consultation on the role of publishers in the copyright value chain and on the "panorama exception".

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Tekijänoikeusneuvos Viveca Still, opetus- ja kulttuuriministeriö, viveca.still@minedu.fi, 02953 30297.

EUTORI-tunnus**Liitteet****Viite**

Asiasanat	tekijänoikeus
Hoitaa	OKM
Tiedoksi	EUE, LVM, OM, TEM, TULLI, UM, VNK, VTV